

- tematic Approach to Creating Shareholder Value [Text] / James A. Knight. – McGraw-Hill: N.Y., 1998. – 307 p.
5. Weissenrieder, F. Value Based Management: Economic Value Added or Cash Value Added? [Electronic resource] / F. Weissenrieder // Gothenburg Studies in Financial Economics: Study No. 1997:3. – Gothenburg University: Gothenburg, 1997. – Available at: \www/ URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=156288
 6. Friedl Gunther, Kettenring Tim. A Note on the War of Metrics [Electronic resource] / Gunther Friedl, Tim Kettenring. – Control TUM Business School, March 2009. – 14 p. – Available at: \www/ URL: http://www.controlling.wi.tum.de/fileadmin/w00bel/layout/downloads/vorlesungsunterlagen/SS10/VBM/Note_on_War_of_metrics.pdf
 7. Заворотний, Р. І. Фінансова оцінка бізнесу: теорія, практика та інноваційні підходи [Текст]: монографія / Р. І. Заворотний. – К.: КНЕУ, 2012. – 295 с.
 8. Агентство розвитку інфраструктури фондового ринку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/ URL: <http://www.smida.gov.ua>
 9. Терещенко, О. О. Фінансовий контролінг [Текст]: навч. посіб. / О. О. Терещенко, Н. Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2013. – 407 с.
 10. Динамика изменения кредитных ставок для юридических лиц в Украине, УАН, 12 месяцев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: \www/ URL: http://charts.finance.ua/ru/credit_deposit/credit_jur/~2/uah/3

УПРАВЛЕНИЕ ЗАЕМНЫМ КАПИТАЛОМ СОГЛАСНО ВЛИЯНИЮ НА РЫНОЧНУЮ СТОИМОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена проблемам оценки влияния управления ценой формирования заемных ресурсов на рыночную стоимость отечественных нефтеперерабатывающих предприятий. Для этого как контрольный показатель автор выбрал денежную добавленную стоимость (CVA). В частности, изучается изменение этого показателя под влиянием бухгалтерской и рыночной стоимости заемных ресурсов убыточных предприятий.

Ключевые слова: денежная добавленная стоимость, цена заемных ресурсов, валовые инвестиции, бета-коэффициент.

Заворотний Роман Ігоревич, кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів підприємств, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Україна, e-mail: zavorotniy@rambler.ru

Заворотний Роман Игоревич, кандидат экономических наук, доцент, кафедра финансов предприятий, ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана», Украина, e-mail: zavorotniy@rambler.ru

Zavorotniy Roman, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine, e-mail: zavorotniy@rambler.ru

УДК 658.631.15:634.1

Михайлишина Л. В.

ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ-ВИРОБНИКІВ ПЛОДОЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Проаналізовано виробництво, імпорт та експорт плодів та ягід в Україні, попит і пропозицію за видовим та асортиментним рядами, територіальною ознакою і типами господарств-виробників плодоягідної продукції. Досліджено маркетингові канали збуту плодоягідної продукції різними типами господарств і цінову кон'юнктуру ринку плодів та ягід.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, плоди та ягоди, попит, пропозиція, маркетингові канали, ціна.

1. Вступ

Плодівництво є однією з традиційних сільськогосподарських галузей України. Її розвиток відбувається перш за все завдяки достатньо сприятливим природно-економічним і ґрунтово-кліматичним умовам для вирощування широкого асортименту плодоягідних культур поряд із їхніми цінними споживчими та лікувальними властивостями. Україна до 1990 р. входила до десятки найбільших виробників плодів та ягід в світі, випереджаючи Польщу та Російську Федерацію, проте на сьогодні втратила свої позиції, перетворюючись із країни-експортера плодоягідної продукції у країну-імпортера. Сучасний стан плодоягідного виробництва вказує на необхідність переорієнтації підприємств галузі на якісно новий шлях розвитку, що потребує детального вивчення кон'юнктури ринку плодів та ягід та конкурентного середовища функціонування товаровиробників галузі з метою підвищення конкурентоспроможності останніх, що і визначає актуальність проведення досліджень.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Серед публікацій, присвячених питанням конкурентоспроможності підприємств плодоягідної галузі, відродження та розвитку промислового садівництва, формування кон'юнктури ринку плодів та ягід в Україні, слід відзначити в першу чергу роботи О. Ю. Єрмакова [1, 2], Л. О. Барабаш, П. В. Кондратенко, О. М. Шестопаля [3, 4], В. А. Рульєва [5, 6], І. А. Сало [7]. Разом з цим, вивчення сучасного стану на ринку плодів та ягід [8 – 10], тенденцій конкурентного середовища функціонування товаровиробників галузі є актуальним і заслуговує особливої уваги при розробці пропозицій та рекомендацій щодо підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Метою дослідження була оцінка конкурентного середовища функціонування підприємств-виробників плодів та ягід.

Для досягнення поставленої мети розв'язувалися такі задачі:

1. Оцінити кон'юнктуру ринку плодів та ягід;
2. Виявити тенденції розвитку підприємств галузі.

3. Результати досліджень

Найбільш сприятливими умовами для виробництва плодів та ягід в Україні є південні регіони, проте, плодівництво в країні розміщено в усіх природно-економічних зонах, що має важливе значення для рівномірного постачання населенню цих важливих для харчування продуктів у свіжому вигляді.

Фактичне середньорічне споживання українцями плодів, ягід і винограду протягом 2008-2011 рр. становило в середньому 47 кг [8], що на 43 кг менше раціональної та на 21 кг – мінімальної норми споживання. До того ж фактичне споживання плодів, ягід і винограду протягом досліджуваного періоду не досягало й мінімальної норми споживання, встановленої КМУ (було менше в середньому на 38 %). Незбалансованість за плодоягідною продукцією у харчуванні українця пояснюється зниженням платоспроможності й разом з цим спричинює зростання рівня захворюваності в країні.

Задоволення потреб населення плодами та ягодами до 2005 р. здійснювалося у більшості вітчизняними товаровиробниками (імпортозалежність не перевищувала 20 %). У 2005 р. спостерігалася значне збільшення імпорту (у 4,8 рази порівняно з 2000 р.), а у 2008 р. імпортозалежність досягла 61,4 %. У 2011 р. частка імпорту плодів, ягід і винограду знизилася порівняно з 2008 р. на 13,1 %; проте залишалася перевищувати 30 %-ий пороговий рівень [8].

Частка експорту в виробництві плодоягідної продукції протягом 2008-2011 рр. становила менше 3 % [8]. Негативне сальдо зовнішньої торгівлі плодами та ягодами в Україні пояснюється відсутністю в країні великомасштабного промислового садівництва, яке б забезпечувало формування великих партій якісної плодоягідної продукції. На «розширення експансії зарубіжних ринків плодоягідної продукції на внутрішньому ринку» було звернено увагу Міністерством аграрної політики та продовольства України [9], яким у 2008 р. було затверджено галузеву Програму розвитку садівництва України на період до 2025 р. Проте, більшість пунктів Програми на сьогодні не реалізовано. Однією з основних причин такого стану, на нашу думку, є нереалізованість організаційно-економічного механізму Програми через відсутність детального плану дій, визначення відповідальних та заходів контролю за їх виконанням, а головне не виконання прописаного у Програмі фінансування.

Видова структура плодоягідної продукції з 2000 р. залишається незмінною: біля 60 % від загального обсягу – зерняткові культури; 30-35 % – кісточкові; 6-7 % – ягоди. При цьому сільськогосподарські підприємства (СП) займаються виробництвом переважно зерняткових культур і практично не виробляють ягідну продукцію [8]. Це свідчить про невідповідне виконання завдань галузевих Програм, в яких зазначено максимальне використання можливостей для прискореного розвитку галузі на основі раціонального ведення садівництва на промисловій основі.

Основними виробниками та постачальниками плодів і ягід у 2011 р. залишалися господарства Вінницької (ринкова частка 41 %), АР Крим (16 %) і Херсонської областей (12 %) [8]. У цих регіонах спостерігається ви-

ща частка СП у виробництві плодоягідної продукції у порівнянні з іншими областями, що не є характерним для сьогодення України.

Основними каналами збуту плодів та ягід для СП є переробні підприємства (27,9 %), на ринку, через власні магазини, ларьки, палатки (20,0 %) та комерційним структурам – за іншими напрямками (51,6 %) [8]. Скорочення обсягів реалізації плодоягідної продукції СП у 2011 р. переробним підприємствам майже у три рази у порівнянні з 1990 р. пояснюється типами садівницьких господарств, що сформувалися протягом досліджуваного періоду: 1) господарства з комбінованим використанням плодів і ягід (основна частка реалізується у свіжому вигляді за межами області, країни; 20-25 % валового збору продукції – на промислову переробку); 2) господарства, розміщені в зонах великих міст і промислових центрів (основне завдання – заповнення ринків цих міст свіжими плодами і ягодами протягом року та задоволення внутрішніх потреб); 3) господарства, розміщені в зонах плодопереробних заводів (основне завдання – виробництво сировини для промислової переробки).

У світовій практиці найбільш ефективною системою продажу плодоягідної продукції вважаються оптові та оптово-роздрібні ринки. В Україні розвиток таких ринків відбувається досить повільними темпами, а подібних до зарубіжних, що відповідають світовим вимогам взагалі не є. Найсучаснішими функціонуючими оптовими ринками сільськогосподарської продукції в Україні є ТзОВ ОРСП «Шувар» (Львівська область) і ТзОВ ОРСП «Столичний» (Київська область). Формування мережі таких ринків відбувається відповідно Постанови КМУ [10].

Найвищі реалізаційні ціни на плоди зерняткових культур у 2011 р. спостерігалися у Черкаській (4368,0 грн за 1 тону); найнижчі – Тернопільській, Полтавській, Кіровоградській та Вінницькій областях (біля 2000 грн за 1 тону) [8]. При цьому основними постачальниками зерняткових на ринок плодів та ягід були СП Вінницької області (45 % від загальної кількості реалізації зерняткових культур СП України), в той час, коли частка СП Черкаської області становила 0,9 %. Аналогічна ситуація спостерігається і при реалізації СП кісточкових культур та ягід.

При реалізації зерняткових і кісточкових культур високим рівнем відзначається ціна посередницьким і комерційним структурам. Перепродаж продукції через посередників призводить до зростання ціни у роздрібній торгівлі у кілька раз, зосереджуючи вагому частину прибутку у проміжній ланці. При цьому значні коливання ціни реалізації продукції спостерігаються не лише у регіональному, маркетинговому та видовому розрізах, а й у розрізі помологічних сортів.

Пропозиція плодоягідної продукції є нечутливою до зміни ціни реалізації, що пояснюється неможливістю швидкого перепрофілювання спеціалізації господарств відносно виробництва нових видів і сортів продукції, а також суттєвим впливом на кон'юнктуру ринку строків реалізації продукції. До того ж зв'язок між пропозицією на ринку плодів та ягід та ціною реалізації характеризується зворотною залежністю.

Попит на плодоягідну продукцію є нечутливим як до ціни реалізації, так і до доходів населення. Це пояснюється незадовільним рівнем купівельної

спроможності українського споживача, оскільки низькі доходи переважної кількості населення не дають можливості спрямовувати на споживання продуктів харчування відповідної суми коштів, на фоні того, що плоди та ягоди є товаром першої потреби. Водночас, залежність між рівнем доходу і попитом для різних видів плодоягідної продукції не є однаковою.

Цінова кон'юнктура внутрішнього ринку плодоягідної продукції, властива для досліджуваного періоду, зумовлює нестабільність грошових доходів виробників плодів та ягід. Через відсутність ефективної ринкової інфраструктури плодоягідної галузі, торговельної мережі (реалізація вагової частки обсягів продукції через комерційні структури) ціни реалізації для товаровиробників є низькими і часто не відшкодовують авансований у виробництво капітал для подальшого відтворення з можливістю його модернізації та розширення, а для споживачів через низьку їхню платоспроможність – зависокими. Таким чином, цінова ситуація на українському ринку плодів та ягід є несприятливою для ефективного функціонування товаровиробників галузі.

4. Висновки

1. Встановлено, що потенційно плодоягідна галузь України здатна забезпечити не лише внутрішні потреби, а й виробляти плодіву продукцію на експорт і займати місце серед стратегічних галузей вітчизняної економіки. Водночас, розвиток садівництва в країні характеризується низьким рівнем самозабезпеченості та високою імпортозалежністю; перенесенням виробництва плодів і ягід у господарства населення та неврегульованістю видової структури плодоягідної продукції тощо.
2. Виявлено, що СП реалізують плоди та ягоди переважно комерційним структурам; за цим каналом спостерігалися найвищі ціни реалізації плодів; при цьому ціна реалізації плодоягідної продукції характеризувалася значними коливаннями не лише у регіональному, маркетинговому та видовому розрізах, а й у розрізі помологічних сортів; в країні не набула поширення найбільш ефективна система продажу плодів та ягід у світовій практиці – оптові та оптово-роздрібні ринки.

Література

1. Єрмаков, О. Ю. Ефективність інвестицій у садівництво [Текст]: моногр. / О. Ю. Єрмаков, М. І. Кісіль, В. І. Чорнодон. – Т. : Крок, 2011. – 233 с.
2. Єрмаков, О. Розвиток агропромислового комбінування садівницьких підприємств регіону [Текст] / О. Єрмаков, В. Кушнірук, І. Єрмаков // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2009. – № 15-16. – С. 42-48.
3. Кондратенко, П. В. Теоретичні засади відродження та розвитку промислового садівництва в Україні [Електронний ресурс] / П. В. Кондратенко, О. М. Шестопаля, Л. О. Барабаш // Садівництво. – 2008. – Вип. 61. – Режим доступу: \www/ URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Sad/2008_61/1.pdf.
4. Барабаш, Л. О. Напрями активізації інноваційної діяльності садівницьких підприємств [Текст] / Л. О. Барабаш, І. О. Єрмаков // Науковий вісник НАУ. – К., 2007. – Вип. № 110. – Ч. 1. – С. 222-227.
5. Рульєв, В. А. Конкурентоспроможність плодів і ягід [Текст]: моногр. / В. А. Рульєв. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2007. – 315 с.
6. Рульєв, В. А. Потенціал промислового садівництва України і основні напрями його ефективного використання [Текст]: дис. док. наук / Віталій Андрійович Рульєв. – Миколаїв, 2006. – 462 с.
7. Сало, І. А. Методичні положення прогнозування кон'юнктури ринку плодів та ягід в Україні [Текст] / І. А. Сало; Ін-т садівництва УААН. – К.: ВЦ НУБіП, 2009. – 60 с.
8. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/ URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року / Затверджено наказом Мінагрополітики України №444/74 від 21.07.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/ URL: http://uazakon.com/documents/date_cu/pg_gbwsl/index.htm.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми створення оптових ринків сільськогосподарської продукції» від 03.06.2009 р. № 562 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/ URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/562-2009-p>.

ОЦЕНКА КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ПЛОДОЯГОДНОЙ ПРОДУКЦИИ

Проанализированы производство, импорт и экспорт плодов и ягод в Украине, спрос и предложение за видовым и ассортиментным рядами, территориальным признаком и типами производителей плодоягодной продукции. Исследованы маркетинговые каналы сбыта плодоягодной продукции различных производителей и ценовую конъюнктуру рынка плодов и ягод.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, плоды и ягоды, спрос, предложение, маркетинговые каналы, цена.

Михайлишина Любов Василівна, викладач, кафедра економічної кібернетики та інформаційних систем, Уманський національний університет садівництва, Україна, e-mail: glmsvn@mail.ru

Михайлишина Любов Васильевна, преподаватель, кафедра экономической кибернетики и информационных систем, Уманский национальный университет садоводства, Украина, e-mail: glmsvn@mail.ru

Mykhaylyshyna Lubov, Uman National University of Horticulture, Ukraine, e-mail: glmsvn@mail.ru